

*О. А. Бумба,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРОБАЦІЯ ТА СТАН УПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Реформування Державної пенітенціарної служби України значною мірою залежить від впровадження нових стандартів обслуговування засуджених в органах і установах виконання покарань. Прийняття Закону України «Про пробацію» стало одним з етапів процесу гуманізації Державної кримінально-виконавчої служби України, наближення юстиції України до європейських стандартів і побудови у державі принципово нової концепції заходів кримінально-правового впливу.

Однак ще існують проблеми непослідовності політики держави в даній сфері, а також дефіцит фінансування органів і установ виконання покарань, наявність протиріч у ході реформування, що перешкоджає належному впровадженню й функціонуванню пробації в Україні.

Такі зміни в державі, як введення нової системи заходів кримінально-правового характеру, покликаних передусім забезпечити безпеку суспільства, породжують дискусії щодо питань нормативно-правового забезпечення, обґрунтованості й доцільності деяких положень пробації, установлених законодавством, а тому вимагають наступного системного аналізу.

Одним із перших кроків впровадження пробації в Україні стала ратифікація 16 верес. 2014 р. Верховною Радою України Угоди про асоціацію з ЄС.

З 1 січ. 2017 р. в Україні почала працювати система пробації. Фактично впровадження пробації розпочалося з 2015 р. з прийняттям Закону України «Про пробацію». Пробація – це абсолютно нова система, яка передбачає створення, законодавчої бази, національних інструментів пробації, завдяки яким персонал буде здійснювати ефективний вплив на життєдіяльність правопорушника та на його поведінку.

За визначенням юридичної енциклопедії пробація (лат. *probatio* – проба, випробування) – це вид покарання у Великій Британії, США, яке полягає у накладенні певних обмежень на здійснення засудженим своїх прав і свобод, встановленні спеціального нагляду за його поведінкою [2, с. 146].

Пробація – це переважно юридичний термін, який з'явився майже 200 років тому і був різновидом умовного засудження або умовного звільнення. «Пробація» у перекладі з англійської означає «випробування» або «умовне звільнення (від покарання)», а у перекладі з латинської – «випробувати» або «віддавати під нагляд» [1, с. 20]

Відповідно до класифікації, запропонованої Д. В. Ягуновим,

«пробація» розуміється як: 1) концепція соціальної роботи з правопорушниками та іншими соціально вразливими групами; 2) ієрархічна організаційна структура; 3) орган державної влади (служба); 4) умовне невинесення вироку або умовне звільнення від покарання з випробуванням; 5) специфічний процес виконання альтернативних покарань; 6) стан, у якому перебуває злочинець упродовж певного терміну: злочинець (probationer) перебуває «на пробації», тобто під пробаційним наглядом (on probation, under probation supervision); 7) з'єднувальна ланка між кримінальним процесом, виконання покарань і соціальною роботою [3, с. 148].

Процес впровадження пробації в інших країнах має певні особливості, проте можна виділити спільні риси для всіх країн:

1) не застосування до порушника покарання у виді ув'язнення або узагалі звільнення від покарання (на підставі спеціального соціального дослідження особистості правопорушника); 2) застосування пробації до правопорушника залежно від обставин (вчинений злочин, особистість, соціальна ситуація правопорушника); 3) здійснення нагляду, який відрізняється від поліцейського нагляду та поєднаний з соціальною допомогою правопорушнику у процесі ресоціалізації [4, с. 1].

Саме на забезпеченні безпеки суспільства ставить акцент європейська практика, розглядаючи систему пробації. Дослідники пробації Великої Британії зазначають, що коли за допомогою пробації вдається уникнути повторних злочинів лише серед 5 % правопорушників, до яких її застосовано, наслідком цього буде забезпечення безпеки одного мільйона громадян країни. За рахунок залишення правопорушника у суспільстві збільшуються шанси його успішного виправлення, збереження корисних соціальних зв'язків, роботи. З економічної точки зору утримання пробації для держави дешевше, ніж витрати на утримання місць позбавлення волі. У європейських країнах співвідношення правопорушників у місцях позбавлення волі та правопорушників, які перебувають під пробацією, становить, як правило, один до трьох. В Україні таке відношення майже один до одного [6, с. 2].

Постановою Кабінету Міністрів від 18 трав. 2016 р. № 348 в Україні ліквідовано територіальні органи управління Державної пенітенціарної служби та утворено територіальні органи Міністерства юстиції, у складі яких функціонують міжрегіональні управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації [8].

З 1 січ. цього року Міністерством юстиції України було створено 498 підрозділів пробації по всій Україні, майже 4000 працівників почали забезпечувати виконання функцій пробації, передбачених законом.

Закон України «Про пробацію» закріпив здійснення органом пробації досудової, наглядової та пенітенціарної пробації.

Як зазначає І. С. Яковець, досудова пробація призначена для

використання в комплексі з іншими методиками на підставі даних про особу. Її результати покладено в основу подальшої роботи із засудженим, у тому числі й при підготовці його до звільнення. Саме над усуненням негативних факторів і працює персонал пробації, виявлення високого ступеня ризику аж ніяк не означає, що особа буде більш обмеженою у правах або можливостях, навпаки, для таких засуджених коло можливостей буде максимально збільшеним. Це стане лише орієнтиром для визначення напрямів роботи з особою на волі [3, с. 105].

У процесі впровадження національної системи пробації постали такі практичні питання: підготовка пропозицій законодавчих змін до вже прийнятих нормативно-правових актів у галузі пробації; бюджетне фінансування; перепідготовка персоналу кримінально-виконавчої інспекції; недостатнє матеріально-технічне забезпечення; створення моделей і методик пробації.

Найбільш перспективним у розвитку пробації в Україні є залучення міжнародних експертів та використання міжнародного досвіду у сфері пробації. У зв'язку з цим європейські експерти залучаються для підготовки нормативно-правових документів, що регламентують і сприяють реалізації положень зазначеного законодавства.

Взагалі прийняття ЗУ «Про пробацію» дало позитивні результати і стало наближенням України до європейських моделей діяльності служби пробації, проте в ньому існує чимало невідповідностей і неточностей. Тому обов'язковою умовою ефективної діяльності служби пробації в Україні та досягнення мети, поставленої перед нею, є: по-перше, внесення змін до чинного Закону та корегування або повна зміна нормативно-правових актів, безпосередньо інструкцій, які регулюють діяльність кримінально-виконавчої інспекції; по-друге, продовження проведення Державною пенітенціарною службою України плідної роботи у галузі діяльності органу пробації щодо покращення всіх практичних аспектів роботи кримінально-виконавчих інспекцій.

Список літератури

1. Юридична енциклопедія : в 6-ти т. / за ред. Ю. С. Шемшученко. – Допов. вид. – Київ: Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. – Т. 4 : Н–П. – 2002. – 720 с.
2. Богатирьова О. І. Теоретико-прикладні засади впровадження пробації в Україні: монографія / О. І. Богатирьова. – Київ : Дакор, 2013. – 368 с.
3. Яковець І. С. Міжнародні методики оцінки ризиків і потреб засуджених: щодо їх ролі у процесі виконання покарань / І. С. Яковець // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Харків, 2014. – Вип. 28. – С. 99–106.
4. Янчук О. Б. Прийняття Закону України «Про пробацію» як перший результат на шляху до впровадження європейської моделі роботи з правопорушниками[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kvs.gov.ua/zmi/KVI_Yanchuk_dopovid_18022015.pdf. – Назва з екрана.
5. ЄС допомагає у створенні системи пробації в Україні // Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні»: Інформ. бюл. – Вип. 4, листоп. – груд., 2015. – С. 7-8.
6. «Про пробацію»: Закон України від 05 лют. 2015 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – № 13. – Ст. 93.
7. Про ліквідацію територіальних органів управління Державної пенітенціарної служби та утворення територіальних органів Міністерства юстиції : постанова Кабінет Міністрів України від 18.05.2016 № 348 [Електронний ресурс].

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батого» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.